

Time: 2 ½ hours

MARKS: 75

- NB : (1) All questions are compulsory
(2) Figures to the right indicate full marks

1. (A) Choose the correct alternative **(any eight)** (08)

- (i) In India the state of _____ has the lowest gender ratio.
(Punjab, Haryana, Bihar)
- (ii) Shwetambar and Digambar are the two major sects of _____.
(Sikhism, Jainism, Buddhism)
- (iii) Marathi belongs to _____ language family.
(Dravidian, Indo-Aryan, Austric)
- (iv) Deficiency of Vitamin _____ may cause blindness.
(A, B, C)
- (v) The practice of untouchability is prohibited in India by Article _____ of the Constitution.
(15,16,17)
- (vi) Demand for 'son of the soil' is an example _____.
(communalism, casteism, regionalism)
- (vii) _____ has the final power to interpret the Constitution.
(Legislature, Executive, Judiciary)
- (viii) According to Indian Constitution there are _____ types of emergency.
(two, three, four)
- (ix) The word _____ implies equal treatment to all religions.
(sovereign, secular, socialist)
- (x) Panchayati Raj was given constitutional status by _____ Amendment Act.
(72nd, 73rd, 74th)

(B) State whether the following statements are True or False **(any seven)**. (07)

- (i) The Constitution of India recognizes 22 languages.
- (ii) English is the secondary official language of Indian Union.
- (iii) Maharashtra was the first state to be formed on linguistic basis.
- (iv) The terms 'Secular' was added to the Preamble of Indian Constitution by 44th Amendment Act.
- (v) Trachoma is a serious form of conjunctivitis.

- (vi) Down's syndrome is a defect due to extra chromosome.
- (vii) Indian Constitution does not confer double citizenship.
- (viii) Fundamental rights are justiciable in nature.
- (ix) Indian Constitution has adopted Parliamentary democracy.
- (x) Trinamool congress is a national party.

2. Explain the causes and consequences of declining gender ratio in India. (15)

OR

Examine the various problems faced by the people with disabilities in India.

3. Discuss the reasons for communal violence in modern India. Suggest measures to overcome the problems of communalism. (15)

OR

Explain the various issues related to regional conflicts in India.

4. Discuss the significance for Fundamental Duties as incorporated in Indian Constitution. (15)

OR

Explain the outstanding features of Indian Constitution.

5. '73rd Constitutional Amendment Act ensures democratic participation at the grassroot level' - Discuss. (15)

OR

Write short notes on **any three**:

- (a) Rural-urban divide in India.
- (b) Religious diversity in India
- (c) Portrayal of women in media
- (d) Linguistic conflicts in India
- (e) Features of Indian party system

वेळ: २ तास ३० मिनिटे

गुण: ७५

सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१.अ) योग्य पर्याय निवडा.(कोणतेही आठ)

०८

१. भारतात या राज्यात स्त्री-पुरुष लिंग गुणोत्तर प्रमाण न्यूनतम आहे.

(पंजाब, हरियाणा, बिहार)

२. श्वेतांबर आणि दिगांबर हे धर्माचे दोन मुख्य पंथ आहेत.

(सिख, जैन, बौद्ध)

३. मराठी ही भाषा समूहाशी निगडित आहे.

(द्रविडीयन, इंडो आर्यन, ऑस्ट्रीक)

४. जीवनसत्त्व च्या कमतरतेमुळे अंधत्व येऊ शकते.

(अ, ब, क)

५. भारतात अस्पृश्यतेची प्रथा कलम ने प्रतिबंधित करण्यात आली आहे.

(१५, १६, १७)

६. 'धरतीपुत्रांची मागणी हे चे उदाहरण आहे.

(सांप्रदायिकतावाद, जातिवाद, प्रांतवाद)

७. ला संविधानाची व्याख्या करण्याचा अंतिम अधिकार आहे.

(विधानमंडळाला, कार्यकारी, न्यायपालिका)

८. भारतीय राज्यघटनेनुसार प्रकारच्या आणीबाणी आहेत.

(दोन, तीन, चार)

९. हा शब्द सर्व धर्मांना समान वागणूक सुचवते.

(सार्वभौम, धर्मनिरपेक्ष, समाजवादी)

१०. घटनादुरुस्ती कायदानुसार पंचायत राज ला घटनात्मक दर्जा दिला गेला होता.

(७२ व्या, ७३ व्या, ७४ व्या)

ब. खालील विधाने चूक कि बरोबर आहेत ते सांगा.(कोणतेही सात)

०७

१. भारतीय राज्यघटनेने २२ भाषांना मान्यता दिलेली आहे.

२. भारतीय संघराज्याची हिंदी ही दुसरी अधिकृत भाषा आहे.

३. भाषेच्या आधारावर निर्माण झालेले महाराष्ट्र हे पहिले राज्य होते.

४. भारतीय राज्यघटनेच्या उद्देशिकेत 'धर्मनिरपेक्ष' हि संज्ञा ४४ व्या घटनादुरुस्तीनुसार जोडण्यात आली.

५. खुपऱ्या हा डोळ्यांच्या बुबुळांचा होणारा दाह चा गंभीर प्रकार आहे.

६. जास्तीच्या गुणसुत्रांमुळे डाउन्स सिंड्रोम हा दोष निर्माण होतो.
७. भारतीय राज्यघटना दुहेरी नागरिकत्व देत नाही.
८. मुलभूत कर्तव्ये न्याय्य स्वरूपाचे आहेत.
९. भारतीय राज्यघटनेने संसदीय लोकशाही स्वीकारली आहे.
१०. तृणमूल काँग्रेस हा एक राष्ट्रीय पक्ष आहे.

२. भारतातील न्हास पावणाऱ्या स्त्री-पुरुष लिंग गुणोत्तर प्रमाणाची करणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.

१५

किंवा

भारतातील विकलांग लोकांना तोंड द्याव्या लागणाऱ्या विविध समस्यांचे परीक्षण करा.

३. आधुनिक भारतातील जातीय संघर्षाच्या कारणांची चर्चा करा. सांप्रदायिकतावादाची समस्या सोडविण्यासाठी उपाय सुचवा.

१५

किंवा

भारतातील प्रांतीय संघर्षाशी संबंधित विविध समस्या स्पष्ट करा.

४. भारतीय राज्यघटनेत समाविष्ट असलेल्या मुलभूत कर्तव्यांच्या महत्वावर चर्चा करा.

१५

किंवा

भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

५. '७३ वी घटनादुरुस्ती कायदा तळागाळापर्यंत लोकशाहीक सहभाग निश्चित करते'. चर्चा करा.

१५

किंवा

कोणत्याही तीन वर टीपा लिहा.

अ. भारतातील ग्रामीण-नागरी दुही

ब. भारतातील धार्मिक विविधता

क. प्रसारमाध्यमातील स्त्रियांचे चित्रण

ड. भारतातील भाषीय संघर्ष

इ. भारतीय पक्ष पद्धतीची वैशिष्ट्ये
